(ตำนาน ๑๕ ราชวงศ์ ผูกที่ ๒ มี ๕๕ หน้า)

๒/๑. (๑)ตทา มงฺรยราช วจนํ ปวตฺติ สุตฺวา ปโมทยนิ ตทาในกาลนั้น เจ้าพระยามังรายรู้ข่าวสารในหนังสือแห่งเจ้าฟ้า มีใจยินดีมากนักจึงกระทำราชมายาหื้อตีกลองปล่าวว่า หื้อแต่งจตุรงคพลโยธาด้วยฉับพลัน ว่า (๒)บัดนี้ เจ้าฟ้าเป็นข้าเราว่าร้ายขับหนี ไปเพิ่งพระยาบายังเมืองละพูร (ลำพูน) เราจักไปตามเอาตัวตวงได้ ผิว่าพระยาบาเอาออกหื้อ ก็เป็นแล้วแก่กัน ผิบ่ออกมาหื้อ ก็จักรบเอาชะและ ว่าอั้น (๓)แล้วเจ้าพระยามังรายก็เอาสกลเสนาโยธามาเลียบดูยังเมืองฝาง ๓ วัน ๓ คืน เถิงวันเจยยติถิ (ชยติถี) ดีแล้ว เจ้ามังรายก็ยกเอารี้พลออกจากเมืองฝางมาตั้งแช่สัก ลวดหื้อสร้างเวียงที่นั้น หื้อคนทั้งหลาย (๔)อยู่รักษาแล้วจึงแวะขึ้นมาตั้งห้วยหก มาสร้างเวียงในที่นั้นประกอบด้วยพลโยธามากนัก เมืองอั้นได้ชื่อว่า เมืองพลาว (พร้าว) ต่อเท่าบัดนี้แล แล้วจึงออกมาทางเมืองแกนยังอยู่ที่หนึ่ง เขาแปง (สร้าง) ที่อยู่หื้อเจ้ามังราย ติดที่กั้นมีร้าน

๒/๒. (๑)ช้างท่ามกลาง เมื่อนั้นชาวเมืองทั้งหลายเขามักใคร่หันเจ้ามังราย มีบรรณาการของฝากมาถวายแก่เจ้ามังราย เขาต่างคนต่างชิงกันขึ้นร้านข้างหัก เขาจึงเอาไม้ค้ำไว้ ที่นั้นลวดได้ชื่อว่าค้ำช้าง ภายลูนจึงแปลว่า ค้ำช้าง (๒)ต่อเท่าบัดนี้แล เมื่อนั้นเจ้าพระยามังรายแต่งเอาปนิขิตใช้มาบอกอ้ายฟ้ายังเมืองหริภุญชัยว่า บัดนี้กูก็เอารี้พลลงมายั้งอยู่แคว้นเมืองแคนนี้แล้วและ เจ้าฟ้ารู้ข่าว (๓)ว่า เจ้าตนมายั้งอยู่แคว้นเมืองแคน เจ้าฟ้าแสร้งมายาแล่นเข้าไปไหว้พระยาบาว่า บัดนี้พระยามังรายเอารี้พลมาตั้งอยู่แคว้นเมืองแคน ข้าใช้ไปดูหันหมู่รี้พลพระยามังรายตั้ง (๔)ทัพแน่นหนานัก เจ้าเหนือหัวจักหื้อกระทำสันใดขา พระยาบาก็จึงรีบชุมนุมเสนาโยธาทั้งหลาย เรียกร้องคนก็บ่เข้ามาหาสักคน เท่าว่าบ่รู้กับเจ้าเหนือหัวแล เป็นสันใดดูข้าบ่ช่างขับตามได้และ ว่าอั้น พระยาบาก็ขับเอา

3 [illegible]

4 [illegible]

๒/๓. (๑)รี้พลตามแต่ได้แล้ว จึงว่าแก่ขุนเจ้าฟ้าว่า มึงรับเอารี้พลข้างม้าหมู่ขุมไปต้อนรับพระยามังรายสันใด จักดี บ่กลัวเจ้าฟ้าและ เมื่อนั้นขุนเจ้าฟ้าก็เอารี้พลออกไปปุ้น ๓ หมื่นคน เป็นดังจักรบแท้นั้น เจ้าฟ้าพ้อย (๒)ใช้ไปไหว้เจ้าพระยาบาแถมว่า รี้พลเราเท่ามี ๓ หมื่นบ่ตาย รี้พลมังรายมากนักกว่าเรา ๒ เท่า ๓ เท่า ดีหลีตาย ขอเจ้าเหนือหัวแต่งคนมาแถม ข้าแตว่าอั้น พระยาบา (๓)ก็แต่งคนหื้อไปแถม ๓ หมื่นเล่าหั้นและ เจ้าฟ้าแต่งหื้อหมู่รองภายหลังเจ้าฟ้ามันแต่งสัพพหลี (ทำอุบาย) มันก็แต่งอุปนิชิดใช้ไปไหว้สาเจ้าพระยามังรายแต่งกองโจรเข้าตีทางหลัง เจ้า (๔)ชาวหริภุญแตกขระจัดขระจายพ่ายหนีเมือไหว้สาพระยาบาว่า หมู่ขุมเจ้าเหนือหัวแต่งหื้อไปเมื่อภายลูนนั้น พระยามังรายแต่งหมู่มาวกหลังผ่าหมู่ตูข้าแตกพ่ายมาเสี้ยงแล้ว บัดนี้หมู่ขุนเจ้าฟ้ายังติดหมู่เสิกอยู่หั้นและ ถัดนั้น

๒/๔. (๑)ขุนฟ้าใช้หื้อมาไหว้พระยาบาว่า บัดนี้ตูข้ายังติดเสิกอยู่ หมู่รี้พลพระยามังรายมามากหลายนัก ดูเหลือมีตูข้าดีหลีแล จักเป็นสัง (อะไร) ก็บ่รู้ เจ้าเหนือหัวควรเผด (เผียด : เก็บ, รวบรวม) ครอบครัวไปไว้ในเมืองเขลางกับด้วยลูกแห่งเจ้าเหนือหัว พระยาเบิก (๒)ก่อนดีชะและ แล้วหื้อเจ้าเหนือหัวหื้อเจ้าพระยาเบิกตนลูก เอารี้พลมาค้ำชูข้ารบพระยามังรายจึงแพ้ชะและ ว่าอั้นพระยาบารู้ข่าวว่า รี้พลพระยามังรายหลายนัก ลวดตกใจกลัว ทีนั้นเจ้าฟ้า (๓)แสร้งแล่นเข้าเวียงละพูรด้วยด่วนพันนัก พระยาบาก็เล็งข้ำกลัว อ้ายฟ้าจึงเล้าโลมพระยาบาว่า จักส่งเจ้าเหนือหัวหื้อครอบครัวตกทางแล้ว ข้าเยียะคืนมาอยู่ข้างเวียงเจ้าเหนือหัวชะและ ว่าอั้น พระยาบาก็ (๔)รีบเอาครอบครัวลูกเมียออกหนีจากเวียงละพูร จักเมือหาลูกตนเจ้าพระยาเบิกในเมืองเขลาง เมื่อเถิงจอมดอยที่ ๑ พระยาบาเหลียวหลังคืนผ่อหันควารไฟยังเวียงละพูร พระยาบาน้อยใจก็ร้องไห้ร่ำไรมากนัก ลวดได้ชื่อว่า ดอยบาไห้ ต่อ-

[illegible]

[illegible]

๒/๕. (๑) เท่าบัดนี้แล อ้ายฟ้าส่งพระยาบาเถิงดอยแล้วหนีคืนมา และพระยาบาเมือรอดลูกตนในเมืองเขลาง ขวนลูกตนว่า มาราพ่อผูกจักตระหมวน (รวบรวม) เอารี้พลได้แล้ว จักเมือรบเอาเมืองหริภุญห้อได้คืนดังเก่าเถอะ ว่าอั้น พระยาเบิกผู้ลูกรู้ว่ารี้พล (๒)น้อยนักจักไปปด (ชิง, ปล้น) เอาบ่ได้ขะตาย เหตุครัวเสิกเขาตกทางแล้ว ครั้นเขาได้เวียงแล้ว เขาแต่งรักษาดีนักตาย เราอย่ารีบ แม้นชื่อฤาครอบครัวลูกเมียก็ได้มาชุเยิงแล้ว เมื่อใดเราได้สหายผู้เป็นที่เพิ่งดีแล้ว เรา (๓)เยียะเอารี้พลข้างม้าไปปดเอาเมืองละพูรห้อได้คืนดังเก่าชา ว่าอั้น พระยาเบิกห้ามพ่อตนสันนี้ พระยาบาก็อยู่กับลูกตนหั้นแล พันดังอ้ายฟ้าครั้นไปส่งพระยาบาเถิงตีนดอยแล้ว คืนมายั้งกินข้าวงายแห่งหนึ่ง ชื่อว่า (๔)ท่งแสนข้าว ต่อเขียงเรือ ๕ ร้อยได้ นายบ้านผู้หนึ่งชื่อ อ้ายห่อ ว่าอั้น เก็บข้าวห่อมาต้อน ลวดปรากฏชื่อว่าแสนข้าวห่อ ต่อเท่าบัดนี้แล เมื่อนั้นเจ้าพระยามังรายก็เข้าปดเอาเมืองละพูรได้แล้ว เข้านั่งเสวยเมืองละพูรในปีรวงไส้

๒/๖. (๑)ศักราชได้ ๖๔๓ ตัว เดือน ๘ ออก ๔ ค่ำ ยามกองงาย ยามนั้นอายุเจ้าพระยามังรายได้ ๔๓ ปี และเจ้าอยู่เสวยเมืองละพูรด้วยสุขสวัสดีก็ปีวันนั้นแหละ ผิจักจาด้วยราชวงศ์กินเมืองละพูร ตั้งแต่นางจามเทวีลำดับมาเถิงพระยาบาได้ (๒)๒๔ เช่นพระยาแล อิโต ปฏฐาย อปรภาเค แต่นั้นเมื่อหน้า เชื้อชาติพระยาลาว เป็นต้นว่าพระยามังรายเป็นเจ้าเมืองหริภุญ ครั้นว่าเจ้าพระยามังรายได้เข้าอยู่เสวยราชสัมบัติในเมืองละพูร (๓)แล้วก็คืนครอบครัว ลูกเมียข้าวของเงินคำแก่อ้ายฟ้าแล้ว ข้ำประทานรางวัลข้าวของสมบัติยิ่งกว่าเก่าหั้นแล อยู่ลูนนั้นได้ ๒ ปี เถิงปีก่า เม็ด ศักราชได้ ๖๔๕ ตัว เจ้าพระยามังรายปงบ้านเวรเมืองละพูรห้อขุน (๔)ฟ้าเป็นพระยากินเมืองละพูรแล้ว ก็ยกไปตั้งเมืองแห่งหนึ่ง ว่าจักสร้างเวียงอยู่ตั้งเหย้าเรือนมากนัก เจ้าพระยามังรายห้อขุดแม่น้ำผ่าบ้านห้อเป็นที่ตัดท่าแห่งทั้งหลาย ลวดเรียกว่า แข่ว หั้นแล ปีภายหนอีสานแห่งเมืองละพูรอยู่ที่นั้นได้

७

८

๒/๗. (๑)๓ ปี น้ำท่วมเมืองกลางวัสสา ข้างม้างัวควายหาที่อยู่บ่ได้ ลวดเรียกว่า เชียงเลือ (เชียงเรือ ?) ต่อเท่าบัดนี้แล เถิงปีรวาย เส็ด ศักราชได้ ๖๙๘ ตัว เจ้าพระยามังราย (๒)ย้ายมาสร้างเวียงกุมกาม หื้อขุดคูเวียงทั้ง ๔ ด้าน ไปเอาน้ำแม่ระมิงใส่คู ตั้งลำเวียงรอดทุกเบื้องตั้งบ้านตั้งเมืองอยู่มากนัก เจ้ามังรายสร้างคุ้มวังราชมนเทียรแผ่บ้านออกหื้อกว้างตั้งเรือน (๓)อยู่ บ้านนั้นได้ชื่อว่า บ้านใหม่ มาตอเท่าบัดนี้แล เจ้ามังรายมีอาชญาหื้อคนขุดหนองสระอันหนึ่ง เจ้ามังรายไขเบงชอร (บัญชร) หน้าต่างดูคนขุดหนอง หนองอันนั้นลวดได้ชื่อว่าหนองต่าง มาต่อเท่าบัดนี้แลเจ้า (๔)พระยามังรายหื้อตั้งกุมกามหื้อเป็นที่ซื้อขายแห่งคนทั้งหลายหั้นแล เจ้ามังรายรำเพิงว่า ไพร่กูนี้ยังสุขและทุกข์เป็นฉันใดใคร่รู้ จึงแต่งตัวปลอมจิงที่กุบตองทึงนุ่งผ้าผืนควรค่าร้อยคำภายใน นุ่งผ้าไทย

๒/๘. (๑)ภายนอก ไปเข้ากาดกุมกาม นั่งอยู่ริมแม่พิง อว่าย (หัน) หน้าเมือวันออกเล็งดูคนทั้งหลายเข้ากาด เจ้ามังรายรำเพิงว่ากูจักอยู่ที่นี่ดูฝูงคนเข้ากาด แล้วลงอาบน้ำแม่พิง ผู้ใดอาบน้ำแล้วลูบหัวผมลงลุ่ม ผู้นั้นหาสมบัติบ่ได้กูจัก (๒)หื้อผ้าควรค่าร้อยคำแก่มันชะและ เจ้ามังรายอยู่ดูฝูงคนอาบน้ำก็บ่หันผู้ใดลูบผมลงสักคน วันนั้นเจ้ามังรายหันชาวแชชางเชียงเลือขี่เรือมากาดกุมกาม เรือล่มวัน ๒ เล่ม ๓ เล่มชุวัน (๓)เจ้ามังรายคะนึงใจว่า ไพร่กูบ่ว่าตายอันชะฤา จึงหื้อแปงชัวกุมกามแต่นั้นมาแล เจ้ามังรายว่ามาสร้างเวียงกุมกามเป็นที่เพิงใจนัก ควรกูจักก่อเจติยะไว้เป็นที่ไหว้และ (๔)บูชาตีชะแหละในปีเปิกไจ้ ศักราชได้ ๖๕๐ ตัว เจ้ามังรายจึงหื้อไปเอาดินหนองต่างมาก่อเจดีย์กู่คำวันนั้นแล

ทีนี้จักกล่าวอุปปัตตินิทานอันสร้างวัดกาดถม สันนี้ เจ้ามังรายยังมีไม้เดื่อเกลี้ยง

๒/๙. (๑)ต้นหนึ่ง คำม่านว่า สะพาน ต้นใหญ่นัก รุกขเทวดาตนสวัสสวาด (ผู้มีฤทธิ์) อยู่รักษาไม้เดื่อต้นนั้น เทวดาตนนั้นมักใคร่ห้อเป็นคุณแก่คนทั้งหลายก็เนรมิตเป็นแลนเผือกตัวหนึ่งอยู่ไม้เดื่อต้นนั้น คนทั้งหลายทั้นก็เอากันไปสักการะบูชาแล้วปรารถนาเอายังลูกหญิงลูกชาย (๒)ข้าวของสมบัติอันใดก็ได้ดังใจมักแห่งคนทั้งหลายแล อยู่บ่นาน เท่าใดไม้ต้นนั้นเป็นอันเฒ่าแก่นักลวดตาย คนทั้งหลายเทียรย่อมไปสักการะบูชา ที่นั้นบ่ขาด ตราบเถิงเจ้ามังรายมาตั้งเวียงกุมกาม และ (๓)ในกาลนั้นยังมีมหาเถระเจ้า ๕ ตน มีมหากัสสปะเป็นประธาน อันประกอบด้วยปฏิปริยัติอินทรียสังวรดีนัก ก็มาเล็งทันยังสถานที่ไม้เดื่อตายนั้นที่สงัดวิเวกดีนัก มหาเถระเจ้าทั้ง ๕ ตน (๔)ก็ลวดมาอยู่สถิตสำราญบำเพ็ญสมณธรรมในที่นั้นแล ยังมีในวันหนึ่งพระยามังรายไปแอ่วหันขาวเจ้าอยู่ที่นั้น จึงถามกุมารน้อยหนึ่งอันมาในที่นั้น กุมารน้อยไหว้พระยาว่า มหาเถระเจ้า ๕ ตน มีมหากัสสปะเป็นประธาน

๒/๑๐. (๑)มาอยู่ที่นี่แล ว่าอั้น เจ้าพระยามังรายก็เข้าไปไหว้มหาเถระเจ้าแล้ว เจรจาปราศรัยด้วยปริยายหลายประการต่าง ๆ มหากัสสปเถระเจ้าก็เล่านิยายพระยาวัฏฏังคุลีได้ต่อ (๒)นิ้วมือพุทธรูปเจ้าก็มีเตชะฤทธิมากนัก อาจประจญแพ้ (เอาชนะ) พระยาร้อยเอ็ดตน ดังว่าได้สร้างพุทธรูปทั้งตนแท้ จักว่าสันใดว่าสันนั้น พระยามังรายได้ยินคำมหาเถระเจ้าเมตตาสันนั้น มีใจใสยินดี (๓)มากนักไหว้สั่งอำลามหาเถระเจ้าเมือสู่ราชมนเทียรแห่งตนแล้ว จึงหามายังช่างไม้ผู้ชื่อกานโถมมาแล้วก็ห้อแบ่งรูปพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ นั่ง ๓ องค์ ยืน ๒ องค์ องค์หนึ่งใหญ่สูงเท่าติงเจ้า (๔)มังรายแล้วก็เอาไปฐปนาตั้งไว้ที่มหาเถระเจ้าอยู่นั้นแล้ว เจ้ามังรายอธิฐานว่าด้วยเตชะบุญอันได้สร้างพุทธรูปเจ้านี้ ข้าจักยกกำลังรี้พลไปเอาเมืองรามเทพังสาวดี เมืองเม็ง ผิว่าพระยาเม็งยังจักอ่อน

[illegible]

[illegible]

๒/๑๑. (๑)น้อมกับข้า ด้วย เตชะ อานุภาพอันข้าได้สร้างพุทธรูปเจ้านี้แท้ ข้ามารอดจักสร้างวิหารห้อ เป็นที่สถิต สำราญพุทธรูปเจ้าชะและ พระยามังรายอธิฐานสันนี้ แล้วก็ยกเอาริพลไปเมืองหังสา ข้ามแม่น้ำคงไปถึงน้ำแม่ (๒)อลา ตั้งทัพอยู่ที่นั้น เมื่อนั้นพระยาหังสาวดีตนชื่อว่า สุตตสม รู้ข่าวว่าพระยามังรายมาตั้งทัพในแคว้นเมืองแห่งตน มิความสะท้านหวั่นไหวอุกขะหลุกมีมากนัก จึงใช้อามาตย์ผู้ฉลาด รู้สืบคำเมืองเอา (๓)ราชบรรณาการของฝากออกมาต้อนถวาย เจ้าพระยามังราย แล้วถามข่าวกิจจะ สุขทุกข์สัพพสวัสดิ์ชุอันแล้วอามาตย์ใช้ว่า เจ้าพระยาหงสาใช้ผู้ข้ามาไหว้เจ้าเหนือหัวว่า เจ้าท้าวลานนามีอานุภาพ (๔)มาเถิงในบ้านเมืองแห่งผู้ข้าทั้งหลาย มีประโยชน์ใคร่ใดในเมืองแห่งผู้ข้าทั้งหลาย ก็จงห้อตามอันมักแห่งเจ้าท้าวลานนาชุเยิงชะและ ว่าอั้น พระยามังรายตอบคำอามาตย์ว่า เรามานี้ก็เท่าใคร่หันเมืองหงสา และมักใคร่มี

๒/๑๒. (๑)อันทสิเนหาไมตรีกับด้วยพระยาเจ้าแห่งสูแหละ ผิว่าเจ้าเมืองหงสาจักห้อเยิงใดเยิงหนึ่งแก่เราแท้ดังอั้น อันอื่นเราก็บ่เอา และเราก็เท่าใคร่ได้ของอันรักอันเพิงใจแหละ กล่าวห้อเป็นปัญหาแก่อามาตย์ผู้ใช้สันนี้ (๒)อามาตย์ผู้นั้นก็อำลาเจ้ามังราย เมือไหว้เจ้าแห่งตนพั้นและ พระยาหงสาได้ยินคำอันนั้นจึงชุมนุมเสนาอามาตย์ นักปราชญ์บัณฑิตาในโรงหลวงแล้ว นักปราชญ์ทั้งหลายไหว้พระยาหงสาว่า ปัญหาอันท้าวลานนากล่าว (๓)มาว่า ใคร่ได้อันเพิงใจแหละ รักนักกว่าอันเพิงใจในโลกนี้ ก็เท่ามีแต่ราชบุตรี อันเกิดแต่กลางอกแห่งท้าวพระยาทั้งหลายแล อันนี้รอยเจ้าลานนารู้ข่าวสารว่านาง (๔)กุมารีคือนางพายโคอันเป็นลูกรักอันเกิดแต่กลางอกแห่งมหาราชเจ้าผู้มีรูปโฉมโนมพรรณอันงามล้วนถ้วนชุอัน จึงแสร้งมาบ้านเมืองเราเติมเพื่อใคร่ได้นางพายโคลูกรักมหาราชเจ้า เพิงมีชะแล มหาราช

๒/๑๓. (๑)เจ้า บ่หื้อลูกรักตนแก่เจ้าท้าวลานนาผู้มีเตชะอานุภาพบ่ควรแล ว่าอั้น เจ้าพระยาหงสาตนชื่อ สุตต โสมราชได้ยินคำอันนั้นรำเพิงว่า กูบ่หื้อลูกรักกูนางพายโคแก่เจ้าลานนาอันมีเตชะ บ่ควรแล เพิงกูหื้อด้วยสวัสดี (๒)ก็เป็นไมตรีสนิทติดต่อเป็นราชวงศาเผ่าพันธุ์สืบราชปเวณีไปเมื่อหน้าต่อชั่วลูกชั่วหลานเมินชะและ ว่าอั้นแล้ว พระยาหงสาแต่งเครื่องงาผ้าผ่อนประหนึมอาภรณ์ทั้งมวลควรแก่วิวาห์ หื้อแก่ลูกตน (๓)บ่เท่าแต่นั้น ก็หื้อข้างม้าข้าหญิงข้าชายปู้น ๕๐๐ ครัว เพื่ออุ้มนางมาหื้อลูกรักตน นางพายโคได้ใช้สอยแล้วก็นำเอานางกับยศบริวารอันมากมาถวายแก่เจ้าพระยามังรายทันแล เจ้าพระยามัง (๔)รายครั้นว่าได้นางพายโคมาเป็นราชเทวีแห่งตนแล้วก็มีความชมชื่นยินดีมากนัก พระยาทั้ง ๒ ก็มาชุมนุมกันที่ น้ำแม่อาสาที่นั้น ก็หื้อไทยทั้งหลายอึ่มด้วยข้าว เหล้า ขึ้นปลาอาหารทั้งหลาย ก็หื้อเล่นมหรสพ ๓ วัน ๓ คืน แล้วกระทำราช-

๒/๑๔. (๑)ไมตรีสนิทติดต่อเป็นทัฬหมิตรบัวระมวลชุอันแล้ว เจ้าพระยามังรายก็อำลามาสู่บ้านเมืองแห่งตนแล้วเสนาอามาตย์ก็อุสสาภิเษกนางพายโคหื้อเป็นราชเทวีหั้นแล เจ้ามังรายเจรจากับด้วยเสนาอามาตย์ทั้งหลายว่า กู (๒)อธิฐานสร้างพระพุทธรูป ๕ องค์ นี้ไว้ในอารามมหากัสสปเถระเจ้าแล้วไปเมืองเม็งว่า ผิกูขนะเม็งแท้จักสร้างวิหารหื้อพระเจ้าอยู่สำราญ ว่าสันนี้วันนั้น บัดนี้กูไปเมืองเม็งพระยา (๓)เม็งก็กลัวอานุภาพแห่งกู ด้วยเตชะอานุภาพอันกูได้สร้างรูปพระพุทธเจ้าพระยาเม็งก็หื้อลูกรักตนมาเป็นเมียสันนี้ ควรกูสร้างวิหารแท้แล ว่าอั้น เจ้ามังรายก็หื้อช่างกานโถมตัด (กะ, คะเน) วิหาร (๔)หลังก้อมพอ (กำลังดี, พอเหมาะ) ปกเสา (ผังเสา) ใส่ชื่อไว้ บ่ทันเดือหั้นแล ตสุมิ กาเล ในกาลนั้นพระยาได้ใช้มาเป็นแขกเมือง หื้อเอาหวายเส้น ๑ ยาว ๒๐ วา เหลาหื้อสนเข็มได้มาถวายแก่พระยามังราย เพื่อสำแดงคุณว่า ชาวใต้ช่างนัก

๕

๖

๒/๑๕. (๑)หาผู้จักเผียบเทียมบ่ได้ ว่าอั้น เจ้ามังรายก็หื้อหาช่างไม้ผู้ชื่อกานโถม มาแล้วกล่าวว่าท่านยังอาจกระทำเหมือนนี้ได้ฤา ช่างไม้กานโถมไหว้พระยาว่าชาวใต้เท่าแท้ เหลาหวายยาว ๒๐ วา สนเข็มได้บ่ตาย ว่าอั้น พ้อยมาสำแดงคุณสันนี้ (๒)หนอ ตังข้าเจ้านี้แม้นจักหื้อเหลาหวายร้อยวา สนเข็มก็ได้ ว่าอั้นแล้ว ช่างไม้ กานโถมจักสำแดงคุณอันหนึ่งจึงแสร้งหื้อคนเอาไม้ต้นหนึ่งยาว ๓ วา อันถากฮอยดีแล้ว เอาลงจมไว้ในน้ำแม่ฟิงภาย (๓)เหนือขัว (สะพาน)กุมกาม แล้วมันก็หื้อเอาแกบไม้ (เศษสะเก็ดไม้) ใส่ก๋วย (ภาชนะสานชนิดหนึ่ง) หุ้มหื้อดี เอาลงจมไว้ในน้ำที่นั้น หื้อน้ำขจัก (เซาะ) แกบไม้ออกแลน้อยเป็นดั่งคนถากคนฮอย (เกลา, ทำให้เป็นรอย) ออกนั้นเอาลงไว้แต่กลางคืน ตรันรุ่งเข้าช่างกานโถมมาเผ้าตัน (๔)พระยามังราย จึงแสร้งไหว้ว่า ข้าเจ้าจักขอตำน้ำฟันขวานฮอยไม้หื้อแขกเมืองดูชะแล ว่าอั้น ช่างกานโถมก็หื้อชักไม้เล่มหนึ่งยาว ๓ วา บ่ฮอย บ่ฟันเตื้อลงน้ำแม่ฟิง หื้อแขกหันแล้วช่างกานโถมก็ฝนขวานหื้อคม แล้วก็ตำน้ำฟันขวานฮอยไม้

๒/๑๖. (๑)แท้ยามใหญ่ช่างกานโถมออกมาไหว้พระยาว่า ผู้ข้าตำน้ำฟันขวานฮอยไม้แล้ว ขอหื้อเจ้าเหนือหัวหื้อออกดูเตื้อ ว่าอั้น เจ้ามังรายก็หื้อตำชักเอาไม้เล่มนั้นออกหื้อแขกหัน แขกดูไม้เล่านั้นงามนัก เรียมซื่อ (แหลมตรง) เป็นดังพะหัด (บรรหัด) ยังบกนั้น ลวด (๒)ชิด (คิด ?) ว่า เขาช่างกว่าเรา ตำน้ำฟันขวานก็ได้ดีหลีดายว่าอั้น แขกพ้อยสำแดงคุณอันหนึ่งเล่า หื้อช่างผู้นั้นจลัก (สลัก) เม็ดข้าวกุ๋ม (พอ) เม็ดหนึ่งเป็นรูปช้าง ๒ ตัวชนกัน มาถวายแก่เจ้าพระยามังราย เจ้าพระยามังราย (๓)ก็หื้อเอาเม็ดข้าวอันจลักเป็นรูปช้างนั้นไปหื้อแก่ช่างกานโถม ช่างกานโถมว่าข้าใครรู้จักผู้จลักเม็ดข้าวกุ๋มนั้น ว่าอั้น แขกก็เอาผู้นั้นไปสำแดงหื้อช่างกานโถมหันต่อหน้าเจ้ามังราย ช่างกาน (๔)โถมก็ชักช่างผู้นั้นนอนคว่ำไว้ เอาขวานเถียน (เล่ม) คมฮอยหัวหื้อหมดดีเป็นดังกลนั้น ช่างกานโถมถามว่า เอาขวานก๋วน (โกน) หัวเจ็บฤาว่าบ่เจ็บ มันบอกว่าบ่เจ็บ เป็นดังลูบเอานั้นแล ว่าอั้น แขกหันสันนั้นกล่าวว่า ช่างเมืองเรานี้ฉลาดนักดี-

๒/๑๗. (๑) เสียกว่าเราแท้ตาย ว่าอั้นก็ลาพระยามังราย เมื่อหั้นแลพระยามังรายหันช่างกานโถมสำแดงคุณแก่ขาวใต้ยกยอเมืองตน เจ้ามังรายก็ห้อช่างกานโถมกินเมืองเชียงแสน (๒)ได้ชื่อว่า เมืองร้อย เถิงเมื่อเจ้าพระยาแสนพูไปกินจึงได้ชื่อว่า เชียงแสนแล ช่างกานโถมเมืออยู่เชียงแสนแล้วจึงตัดเครื่องวิหารเป็นต้นว่า แปอายแปยี ขื่อม้าต่างไหมแต่เชียงแสน (๓)ห้อเอามาใส่วิหารกานโถม อันปลูกเสาใส่ขื่อไว้บ่หันแล้วเตื้อนั้น ก่อมพอ (พอดี) ขุอัน บ่คับบ่หลวมแล ลวดปรากฏได้ชื่อว่า วัดกานโถมต่อเท่าบัดนี้แล วิหารอันเป็นหอนอนยั้งบ่มีเตื้อ เจ้า (๔)มังรายไปไหว้มหากัสสปเถระเจ้าว่า ภนฺเต ข้าแต่เจ้าภู ข้าสร้างวิหารแล้วบัวระมวลชุเยิงแล้วแล มหากัสสปเถระเจ้าเมตตาว่า วิหารเป็นดังโรง คันมหาราชนั้นมีแล้วเท่ายังคันธกุฏีเจติยะหอนอนบ่มี

๒/๑๘. (๑) เตื้อ ควรมหาราชก่อเจติยะอุโมงโขงห้อเป็นที่ฐาปนะตั้งไว้ควรขะและ ว่าอั้น พระยามังรายก็มีใจขมชื่นยินดีมากนัก พระยามังรายสันนิฏฐานใจ (ตกลงใจ) ว่า บัดนี้ภูสร้างวิหารแล้ว ภูจักไปแอ่วดูประเทศเมืองพุกามอังวะก่อน ผิว่าพระยาอังวะ (๒)ยังมีไมตรีน้อมเชิ่ง (ซึ่ง) ภูแล ได้อันใดอันหนึ่งเป็นดังพระยาหงสานั้น ครั้นภูแพ้ (เอาชนะ) พระยาอังวะแท้ ภูคืนมาภูจักก่อเจติยะไว้วัดกานโถมชะและ ว่าอั้น เจ้ามังรายรำเพิงสันนี้แล ก็ยกรี้พลทั้งหลายอันมากนักไป (๓)ด้วยลำดับ คราวทางเถิงแดนที่มีสีมาเมืองอังวะหนอาคไนย์ ก็ตั้งทัพอยู่หั้นแล พระยาอังวะรู้ข่าวจึงใช้อามาตย์ผู้ฉลาดรู้สิบคำเมืองเอาราชบรรณาการของฝากมาถวายเจ้าพระยามังราย ถามข่าวสัพพสวัสดี (๔)ขุอันแล้ว อามาตย์ผู้นั้นไหว้ ว่า เจ้าพระยาเมืองพุกามอังวะใช้ผู้ข้ามาไหว้เจ้าเหนือหัวว่า เจ้าท้าวลานนาตนมีเตชะอานุภาพมาเถิงสีมาบ้านเมืองแห่งเราเทอสันใดชา แม้เจ้าท้าวลานนามาด้วยมหามิตรไมตรีดังอั้น เรา-

19 [illegible]

20 [illegible]

๒/๑๙. (๑)ก็ยินดีนักแล แม้นเจ้าลานนาประโยชนะอันใดในบ้านเมืองเรา เราจักหื้อตามอันมักชุเยิง ว่าอั้นจึงหื้อข้ามาไหว้เจ้าเหนือหัวนี้แล พระยามังรายตอบคำอามาตย์ว่า เรารู้ข่าวว่าเมืองพูกามอังวะสมริทธีด้วยช้างม้าทุกอัน อันหนึ่งเรารู้ข่าววว่าศาสนา (๒)พระพุทธเจ้ารุ่งเรืองมากนัก เราจึงแสร้งมาแอ่วดูประเทศบ้านเมืองพูกามอังวะ จักมักหื้อวัตถุเยิงใดแก่เรานั้น เท่าว่าข้าวของเงินคำแก้วแหวนในเรามากนัก เราบ่ (๓)ประโยชนะและเท่าประโยชนะด้วยช่างทั้งหล่าย เป็นต้นว่า ช่างคำ ช่างฆ้อง ช่างเหล็กสิ่งเดียวแลว่าอั้น อามาตย์ผู้นั้นได้ยินคำเจ้าพระยามังรายแล้วก็เมือไหว้พระยาอังวะ รู้ข่าวคำอันนั้น มีความยินดีจึงเจรจากับด้วยอามาตย์ว่า กูใส่ใจ (๔)ว่าเจ้าลานนาผู้มีเตชะจักมากำจัดบ้านเมืองเราเสียฤาว่าอั้น เท่าว่าใคร่ได้ช่างฆ้องสันนี้ เราควรแต่งช่างฆ้องผู้สลาดเถิงดีนักนั้นสองนายกับทั้งช่างคำ ช่างเงิน ช่างทอง ช่างเหล็ก พร้อมขุอันหื้อแก่เจ้าห้าวลานนาเพื่อหื้อ

๒/๒๐. (๑)เป็นมิตรไมตรีติดต่อกันไปภายหน้าชะแล ว่าอั้นแล้วก็หื้อเสนาอามาตย์จัดแจงเอาช่างฆ้องสองนายและช่างเครื่องช่างเงินช่างคำช่างทองช่างเหล็กทั้งหลายประมาณว่าได้ ๕๐๐ ครัวมาถวายแก่เจ้าพระยามังราย เจ้าพระยามังรายก็เอาช่างดีคำมาไว้ (๒)เชียงตุง เอาช่างฆ้องและพวกหานบานมาไว้เชียงแสน เอาช่างเครื่องช่างคำช่างทองช่างเหล็กมาไว้กุมกาม ช่างทั้งหลายจึงมากับบ้านเมืองลานนาต่อเท่าบัดนี้แล เจ้ามังรายไปเมืองพูกาม (๓)อังวะมาในปีกดยี ศักราช ๖๕๒ ตัว มาเถิงแล้วก็หื้อก่อเจดียะที่วัดกานโถมตามปฏิญาณแห่งตน เจดียะนั้นตีนธรณีกว้าง ๖ วา สูง ๔ วา แปงหื้อผู้พระเจ้า ๒ ชั้น ชั้นลุ่มไว้พระเจ้า ๔ (๔)องค์ ชั้นบนไว้พระเจ้ายืนองค์หนึ่ง แปงรูปพระสารีบุตรโมคคัลลานะและรูปพระยาอินทร์ นางธรณีไว้รักษาพระพุทธเจ้า ที่นั้น ในกาลยามนั้นยังมีมหาเถระเจ้าหมู่หนึ่ง เอาพระธาตุพระพุทธเจ้าแต่สิงหลทีปะ คือเมืองลังกามาหื้อ

[illegible]

[illegible]

๒/๒๑. (๑)แก่เจ้าพระยามังรายสองดวง เจ้าพระยามังรายรับเอาธาตุพระเจ้าแล้วก็มีความยินดีมากนักจึงอธิฐานว่า แด้ว่า (ถ้าว่า) เป็นธาตุแห่งพระเจ้าแท้ ขอจุงสำแดงหื้อพันอัจฉริยะ หื้อหายสันเทหะแก่ตูข้าทั้งหลายเถอะ พระยามังรายก็สรงพระธาตุด้วยสุ (๒)คันโธทก ยามนั้นพระธาตุก็กระทำปาฏิหาริย์ในโกศคำ สำแดงรัศมีในน้ำอันสรงนั้นแตกเป็น ๓ ส่วน ส่วนหนึ่งรัศมีอันเหลืองดังคำ ส่วนหนึ่งรัศมีอันเขียวดังแก้วอินทนิล ส่วนหนึ่งมีรัศมีขาวดังลวดเงิน เจ้ามังรายมีใจ (๓)เลื่อมใสในพระธาตุยิ่งนัก ก็เอาพระธาตุดวงหนึ่งประจุไว้ในเจดียะ ดวงหนึ่งประจุไว้ในองค์พุทธรูปเจ้าองค์หลวงหั้นแล เจ้าพระยามังรายเอาคำคูร ๕๐๐ ฝากมหาเถระเจ้าไปปูชามหาโพธิเจ้าใน (๔)เมืองลังกาหั้นแล มหาเถระเจ้าทั้ง ๔ รับเอาคำ ๕๐๐ นั้น กลับคืนเมืองลังกาแล้วก็ปูชามหาโพธิ์ในลังกา มหาเถระเจ้าทั้ง ๔ ตนอธิฐานว่า ผู้ข้าทั้งหลายจักเอาศาสนาพระเจ้าเมือตั้งในเมืองลานนา ผิว่ายังจักก้านกุ่งรุ่งเรือง

๒/๒๒. (๑)แท้ ขอลูกมหาโพธิ์ตกลงเหนือจีวรแห่งตูข้าแดว่าอั้น ลูกมหาโพธิ์ก็ตกลงเหนือผ้าจีวรเขาแล ต้นแลลูกมหาเถระเจ้าทั้ง ๔ ก็เอาลูกมหาโพธิ์ใส่ในบาตรแห่งตน ลูกมหาโพธิ์ก็ออกงอกเป็น ๔ ต้น ก็เอามาหื้อ (๒)แก่พระยามังรายก็เอาไปปลูกยั้งพักท่ง (ทุ่ง) ยางเมืองฝางต้นหนึ่ง เอาไปปลูกยังรั้วนางต้นหนึ่ง เอาไปปลูกพันนาทะกานต้นหนึ่ง พระยามังรายเอาหื้อราชมาดาแห่งตนผู้ชื่อว่าเทพคำข่ายกับนางพายโด เอาไป (๓)ปลูกแทนที่ไม้เดื่อเกี้ยงวัดกานโถมต้นหนึ่งหั้นแล พระยามังรายก็ปูชามหาโพธิ์ด้วยเครื่องปูชาต่าง ๆ มหาโพธิ์ก็กระทำปาฏิหาริย์เบ่งรัศมีแจ้งทั่วเมืองทั้งมวลในคืนนั้น เทพดาก็แต่งตนเป็นช้าง (๔)เผือกมีบริวารได้มาแวดมหาโพธิ์อยู่รักษาคืนรุ่ง บ่หื้อสัตว์สิ่งมากาย (ผ่าน) ได้สักตัว แม้นมากายก็เป็นอันตรายแก่สัตว์ฝูงนั้นแล พระยามังรายก็แต่งวัตถุทั้งหลายไว้ เป็นอุปการะแก่วัดกานโถม ที่นั้นหื้อปักแดวันเก็บ

[illegible]

[illegible]

๒/๒๓. (๑)เสียค่านา ปีไหน ๖ แสน ๒ หมื่นเบี้ยเป็นค่าจังหัน แควันแจม ๕ แสนเบี้ยเป็นค่าคำกิน แควันแข่ข่าง ๕ แสนเบี้ยไว้เป็นค่าคำหมากเจ้าภิกษุทั้งหลาย บ่าเท่าแต่นั้นเจ้ามังรายกับนางพายโคก็ห้อคนทั้งหลาย ๕๕ บ้าน มี ๕๐๐ ครัวคือว่าเมงอัน (๒)เจ้ามังรายแลนางพายโคเอามาแต่เมืองหงสาวดีนั้นหยาดน้ำหมายทานไว้กับวัดกานโถมวันนั้นแล ตีนี้จักจาด้วยสร้างเวียงเชียงใหม่ก่อนแล เจ้าพระยามังรายอยู่กุมกามได้ ๕ ปี เถิงปีรวงเม้า ศักราช (๓)ได้ ๖๕๓ ตัว ยังมีในวันหนึ่งพระยามังรายทรงยาวคำออกไปทิศหนเหนือด้วยยศบริวารอันมาก ไปเถิงบ้านแหม นัยหนึ่งว่า บ้านแหน ฐานะที่นั้นควรจัดตั้งเวียง ว่าอั้น ยั้งอยู่ที่นั้น ๓ คืน ดูนิมิต ก็ฝันหันคน (๔)ผู้หนึ่งมาบอกว่า อยู่ที่นี้ท้าวพระยามิยศมาก่นักเท่าว่าร้าย ข้าวของสมบัติตาย ว่าอั้น เจ้ามังรายพ้อยย้ายไปทิศหนเหนือ หันที่หนึ่งควรสร้างเวียงจึงยั้งนอนอยู่ที่นั้น ๓ คืน คนทั้งหลายเอาน่างมากางเป็นรั้วเพื่อคังรักษาเจ้ามังราย

๒/๒๔. (๑)ที่นั้นลวดปรากฏว่า เวียงรั้วนาง ต่อเท่าบัดนี้แล เจ้ายั้งอยู่ที่นั้น ๓ คืนบ่หันนิมิตอันใด ข้ำไปวันออกแจ่งเหนือหันฐานะที่หนึ่งควรสร้างเวียงก็ยั้งนอนที่นั้น ดูนิมิต คนทั้งหลายสร้างเรือก (รั้วไม้ซีกถักด้วยหวาย) มาล้อมรักษาเจ้ามังรายลวดได้ชื่อว่า เชียงเรือก (๒)ต่อเท่าบัดนี้แล เจ้าอยู่ที่นั้น ๓ คืน บ่หันนิมิตอันใด ก็ข้ำแอ่วไปในราวป่าที่หนึ่ง ยั้งนั้น ๓ คืน ในคืนถ้วน ๓ ฝันหันนางผู้หนึ่งมีรูปสม (โฉม) อันงามนัก ที่นั้นลวดได้ชื่อว่า เชียงสม มาต่อเท่าบัดนี้แล เจ้า (๓)ข้ำย้ายไปไลป่านอนที่นั้น ดูนิมิตได้ ๓ คืน ข้ำฝันหันนางหนึ่งมีรูปสมอันงาม แถมเจ้าก็บ่เลาเจ้าก็ทุ่มเสีย ลวดได้ชื่อว่า เชียงทุ่มหันแล เจ้าก็คืนมาเถิงกุมกาา หันต้นลานต้นหนึ่งใหญ่นักจึง (๔)เข้ายังร่มลานต้นนั้น ลวดได้ชื่อว่ายั้งพัก ก็ว่า เชียงลาน ก็ว่าแล เจ้าคืนมาอยู่กุมกามเสี้ยงฤดูหนาวแล้ว เจ้ามังรายทรงข้างมังคละตัวประเสริฐมีหมู่โยธาแวดล้อมเป็นบริวารไปแอ่วเลียบตีนดอย อุสุบัพพตะคือว่าดอย

๒/๒๕. (๑)สุเทพ ก็ห้อพรานป่าทั้งหลายไล่ป่าไล่เนื้อตามตีนตอยเกี้ยวออกมาทิศวันออกตามราวป่า ก็ไปพบป่าเลาลอมคาที่หนึ่ง เป็นที่อัจฉริยะ ภายนอกแห่งลอมคาเป็นอันหมดใส เป็นท่งราบเพียงยิ่งนัก พระยาเสียบไปก็ (๒)หันอันน้อยอยู่ภายในนั้น เลาถัดลอมคาน้อยนั้นออกมาเป็นคุ่มหนาใหญ่น้อยเป็นถ้อยเป็นชั้นแน่นหนายิ่งนักในท่ามกลางลอมคานั้นเป็นข่วงราบเพียง ประกอบไปด้วย ยุงม้วย เป็นคำม่าน คำไทยว่าหญ้า (๓)มุงกระต่ายเกี้ยวแวดรอดทุกกล้าทุกพาย ควรระเมาเอาใจมากนัก ในขณะนั้น ฟาน (อีเก้ง) เผือก ๒ ตัวแม่ลูกออกไปจากป่าลอมคาเพื่อจักไปหากินเหยื่อ ก็ผ่าออกมาท่ามกลางหมู่หมาและคนทั้งหลาย (๔)อันมากแล้วก็ยืนอยู่อว่ายหน้าอว่ายหลัง ผ่อดูคนและหมาหน่อยหนึ่งแล้ว ก็คืนเข้าไปในลอมคาที่นั้นดังเก่า ส่วนว่าหมาทั้งหลายก็แล่นไปแวดลอมคาที่นั้นอยู่ บ่อาจจักเข้าขบเนื้อ ๒ ตัวนั้นได้ เมื่อนั้นเนื้อ ๒ ตัวนั้น

๒/๒๖. (๑)ได้เมื่อนั้นเนื้อ ๒ ตัวนั้นได้อยู่ที่ชัยภูมิ ยังเกิดลัทธภาวะบ่มีความเกรงขาม และย่านกลัว ก็ข้ำแล่นออกมาหา หมาทั้งหลายก็กลัวแล่นหนีบ่อาจจักต่อจักขบยังพระยาเนื้อ ๒ ตัวนั้นได้ พรานป่าทั้งหลายหันอัจฉริยะสันนั้นจึ่งมา (๒)ไหว้เจ้ามังราย เจ้ามังรายก็ขี่ข้างเข้าไปในลอมคาที่นั้นเล่า ฟาน ๒ ตัวนั้นก็บ่เกรงบาม บ่กลัวก็แล่นอีกต้อนรบ หมาทั้งหลายก็แล่นพ่ายหนี บ่อาจจักต่อสักตัวหนึ่ง เจ้าพระยามังรายหัน (๓)ยินอัศจรรย์นักว่า แต่กูแอ่วหาที่จักตั้งเวียงก็หลายที่หลายแห่งแล้วก็บ่พบสักแห่ง จึงมาพบที่นี้เป็นชัยภูมิ ควรสร้างเวียงทวมที่นี้ ห้อแปงชัยภูมินคร (๔)ควรขะและ ในลอมคาที่นี้กูจักตั้งคุ้มวังมนหิระหอนอนได้อยู่ได้นอนทรงห้อเป็นสุขสวัสดีขะและ ว่าอั้นแล้ว เจ้ามังรายก็ห้อเอาน่างมากางเข้าแวดวังจับยับเอาฟานเผือก ๒ ตัวได้ด้วยสวัสดี

๒/๒๗. (๑)แล้วห้อเอาไปไว้ทิศหนเหนือ จิ่มใกล้น้ำหยวก ห้อแปงลำเวียงล้อมฟาน ๒ ตัวนั้นไว้ ลวดได้ชื่อว่าเวียงฟาน ต่อเท่าบัดนี้แล เจ้ามังรายจึงดำนาย (ทำนาย) ว่า ในกาลภายหน้าเมืองอันนี้จักมีพระยาแม่อูกอยู่เสวย (๒) ราชสัมปัตติสิบไปเมินขะและ ว่าอั้นแล้ว เจ้าพระยามังรายจึงห้อหาแสนเผ่า เค้าเมืองกวานบ้านทั้งหลายมาพร้อมชุคน บอกนิยายอันหมาไลฟ่านเข้าลอมคาและฟานแพ้หมา (หมายถึงชนะหมา) นั่นห้อ (๓) เผ่าแก่ทั้งหลายได้ยินชุคนแล้ว เขาว่าในที่นี้สูรู้ข่าวเป็นชื่อภาษา เขาไหว้เจ้ามังรายว่า ในที่นี้ผู้ข้าทั้งหลายได้รู้สืบมาว่า เลาคาสวนขวัญเป็นที่อยู่ที่ทรงแห่งท้าวพระยาทั้งหลาย (๔)มาแต่ก่อน ครั้นรุ่งปีไหนฟานเผือก ๒ ตัวแม่ลูกอันเป็นพระยาแก่เนื้อลุกป่าใหญ่มาอยู่ที่ชัยภูมินี้ ฟาน ๒ ตัวแม่ลูก เป็นสัตว์ตัววิเศษจึงแพ้ (ชนะ) หมาว่าอั้นตาย เจ้าพระยามังรายได้ยินคำอันนั้น ซ้ำเร่งมี

๒/๒๘. (๑)คำ (ความ) ยินดีมากนัก เหตุว่าจักตั้งมนเทียรแห่งตนที่นั้นเป็นชัยภูมินั้น เจ้าพระยามังรายก็ย้ายเข้าตั้งที่ชัยภูมิในวันเดือน ๗ ออก ๘ ค่ำ วัน ๕ ไทย กดไจ้ ดิถี ๘ ตัวนาที ดิถี ๓๐ ตัวพระจันทร์เสวยนักขัตฤกษ์ตัวถ้วน (๒)๗ ชื่อว่าปุณณพสุ ในกกกฎอาโปราศียามศักราชขึ้นวันพระยาวัน ศักราชขึ้นแถมตัวหนึ่งเป็น ๖๕๔ ตัว ปีเต่าสี และครั้นว่าเจ้ามัง (๓)รายย้ายเข้าราชวังที่ชัยภูมิแล้ว ก็ห้อตั้งบ้านน้อยบ้านใหญ่ทั้งหลายมากนักตามคำเขาเรียกร้องว่า บ้านต่ำ สูง ตามคำม่านว่าเมียงชูราว-ว่าอั้นหั้นแล ที่เจ้ามังรายยั้งอยู่นั้น (๔)มีหนวันออกข้วย (เฉียง) เหนือแห่งชัยภูมิเรียกว่า เชียงมั่น แล ที่อันนั้นขอมแคบ (คับแคบ) พระยาห้อขุดกู่ร (ขุดทำให้ราบ) เผียวถางออกไปหนทิศวันออก ลวดได้ชื่อว่า เชียงถาง ต่อเท่าบัดนี้แล เจ้าพระยามังรายรำเพิงว่ากูจักตั้งเวียง

[illegible]

[illegible]

๒/๒๙. (๑)ในฐานะที่นี้ควรระเมาเอาใจแท้แล ทิศวันออกแจ่งเหนือก็เป็นหนองอันใหญ่ เป็นที่ช้างม้างัวควายลงอาบลงกินดีนัก เจ้าเรียกหามายังช่างไม้ทั้งหลายมาแล้วก็ห้อถากแตะข้อมไม้ทั้งหลายมากนัก ก็ห้อสร้างแปลงหอโรงข้างโรง (๒)ม้าและหอประตู จักสร้างเวียงอันใหญ่ จักเอาชัยภูมิไว้ท่ามกลางสายคือเมือง ว่าอั้น ก็ห้อขุดคู (คู) และแปลงสนน (ถนน)จักตั้งก่อเวียงแลด้านแล ๓ พันวา ว่าอั้น พระยาพ้อยรำเพิงว่า กูจักสร้างบ้านแปลงเมืองอัน (๓)ใหญ่แท้ควรกูใช้ไปเชิญเอาพระยางำเมืองพระยาร่วงอันเป็นสหายกูมา ควรชะแล ว่าอั้นแล้วก็ใช้ไปเชิญเอาสหายตน คือว่าพระยางำเมือง พระยาร่วงมาหั้นแล ครั้นพระยาทั้งสองมาแล้วก็เอา (๔)กันตั้งแปลงวินิจยะ คือว่าสนามที่ใกล้ไกลแห่งชัยภูมิเพื่อห้อเป็นที่พร้อมเพรียงกับด้วยกัน พระยามังรายก็มาพร้อมกับด้วยพระยาทั้งสอง แล้วว่า ในฐานะที่นี้มีฟานเผือก ๒ ตัวแม่ลูกอยู่ในลอมคาที่นี้ แม้

๒/๓๐. (๑)หมาและคนทั้งหลายบ่อาจจักทำร้ายได้ เป็นชัยภูมิอันวิเศษแท้แล ข้าก็มักใคร่สร้างเวียงที่นี่ เอาชัยภูมิไว้ท่ามกลางเวียงแล้วตั้งชัยภูมิไปทางใต้ทางเหนือวันตกวันออก และพันวา และเป็นด้าน และสองพันวา ข้ารำเพิงสันนี้ (๒)จึงหาสหายเจ้าทั้งสองมาเป็นที่เสงสทะ (ปรึกษา) มีควรบ่ควร เอาสหายเจ้าทั้งสองเป็นที่พิจารณา ว่าอั้น พระยางำเมืองว่า สหายเจ้าจักตั้งและด้านและสองพันวา บ่ควรแลว่าอั้น พระยาร่วงจึงกล่าวว่า สหายเจ้าพระยา (๓)งำเมืองว่านั้นก็แม่นแล เท่าว่าเป็นสันทัตติ (ฉันทาคติ) เสีย ควรรำเพิงกาลสัมปัตติและกาลวิปัตติ ภายหน้าบุคคลมีปรยา (ปัญญา) จักดูแควน (แคลน) ว่า บ่รู้รำเพิงภายหน้าภายหลัง จักว่าอั้นชะแล ภายหน้าหลอน (หากว่า) มีอมิตร (๔)ข้าเสิกมาแวดวังชัง หาบุคคลผู้จักเฝ้าแหนบ่ได้บ่-อวรบ่เต็ม ก็จักยากแก่อานาศัตตกาล (อนาคตกาล) แล ข้ามักใคร่ตั้งแต่งชัยภูมิไปวันตกวันออกใต้เหนือพุ้น (โพ้น) ๕๐๐ วาแล ว่าอั้น พระยามังรายก็กล่าวว่า สหายพระยา

๒/๓๑. (๑)ร่วง ว่านั้นก็ดีแท้แล เท่าว่าเป็นโทสาคติเสียน้อยหนึ่ง คำสหายเจ้าทั้งสองนี้คำผู้ข้าก็บ่ละแล เท่าว่าคือเป็นฉันทะด้วยชอบธรรมเถอะ ว่าสันนั้น เสนาอามาตย์ทั้งหลายเผิงใจคำพระยางำเมืองนั้น ๓ ปุร (ส่วน) มีปุรหนึ่งเผิงใจคำพระยาร่วงเคว้ร (ยิ่งกว่า) (๒)มาก พระยาร่วงซ้ำกล่าวว่า สุเทวราสี (ฤษี) และสุกกทันตระสี (ฤษี) ก็ได้ยังจยานสัมมาปติอภิญาน (ฌานสมาบัติติอภิญญา) มีเตชะ อนุภาวะ (เดช อานุภาพ) แม้นจักหื้อกว้างหมื่นโยชน์แสนโยชน์ได้ตาย เพื่อเล็งหันอนาคตภัย เมื่อ (๓)สร้างเวียงหริภุญ จึงเอาหน้าหอยมาควบเอาเป็นประมาณตาย ว่าอั้น พระยามังรายได้ยินอุปปเทษ (อุปเทศ, คำแนะนำ) เจ้าระสีทั้งสองสร้างเวียงละพูรจึงรำเผิงดูยังกาลสัมปัตติและกาลวิปัตติ จึงว่า ข้าแด่สหาย (๔)เจ้าทั้งสอง ผิอันเราจักตั้งรวงแปง (แป; ด้านยาว) พันวา รวงขื่อสี่ร้อยวาเถอะ ว่าอั้น พระยาชั้งสามก็มีฉันทวาทีหัดมัดแม้นกับด้วยกันหั้นแล พระยามังรายก็ชวนเอาพระยาทั้งสองไปสู่ที่ชัยภูมิเพื่อจักแรกตั้งหอนอนและคุ้มน้อยหั้นแล ในขณะ

๒/๓๒. (๑)นั้นยังมีหนูเผือกตัวหนึ่งใหญ่เท่าคุมเกียร (เกวียน) มีบริวาร ๔ ตัว ลุกแต่ชัยภูมิออกไปหนวันออกข้าย (เฉียง) ใต้เข้าไปสู่รูสูงอันหนึ่งในเค้าไม้ผักเลือก (ผกเรือก; ต้นไทร) ไม้นิโคด (นิโครธ) ก็ว่า คำม่านว่า ไม้พินยองบ่ไกล แต่ (๒)ชัยภูมิเท่าใด พระยาทั้งสามพันหนูเผือกเป็นอัจฉริยะจึ่งพร้อมกันเอาข้าวตอกดอกไม้ไปบูชาพระยาหนูในเค้าไม้นิโคด (นิโครธ) ต้นนั้นด้วยข้าวตอกดอกไม้อันใส่ไตรคำ แล้วก็ล้อม (๓)รักษาหื้อดี ลวดปรากฏเป็นไม้เสื้อเมืองมาต่อเท่าบัดนี้แล พระยาทั้งสามหื้อกวาดเผี้ยวที่จักตั้งเวียง เอาเขือกเขิง (ขึง) เล็งดูรู้ว่า แผ่นดินสูงวันตก หลิ่ง (เอียง) ไปออก มีเตชะเป็นเชยยมังคละมากนัก (๔)พระยางำเมือง พระยาร่วงจากเซิ่งพระยามังรายว่า ดูราเจ้าสหายเราพร้อมกันจักตั้งเวียงที่นี้ เผือข้าหันเป็นเชยยมังคละ ๗ ประการ ดังนี้ อันหนึ่งแต่ก่อนได้ยินสืบมาว่า กวางเผือก ๒ ตัวแม่ลูกลุกแต่ป่าใหญ่หน

๒/๓๓. (๑)เหนือมาอยู่ชัยภูมิที่นี้ คนทั้งหลายย่อมมากระทำบูชา เป็นเขยยมังคละอันเป็นปฐมก่อนแล อันหนึ่งฟานเผือก ๒ ตัวแม่ลูกมาอยู่ชัยภูมิที่นี้ รบหมา หมาทั้งหลายพ่ายหนี บ่อาจจักจั้ง (ต่อสู้) ได้สักตัว เป็นมังคละถ้วนสองอันหนึ่งเราทั้งหลายได้ฟันหนูเผือก (๒)กับบริวาร ๔ ตัวออกมาแต่ชัยภูมิที่นี้ เป็นเขยยมังคละถ้วนสาม อันหนึ่งภูมิปัฏฐานะ (ภูมิสถาน) เราจักตั้งเวียงนี้สูงวันตก หลั่ง (เอียง) มาวันออก เป็นเขยยมังคละถ้วนสี่แล อันหนึ่งอยู่ที่นี้ห้สน้ำตกอุสุปัพพ (๓)ตา ดอยสุเทพไหลลงมา เป็นแม่น้ำไหลขึ้นไปหนเหนือ แล้วไหลขะหวัด (ก่ระหวัด) ไปหนวันออก แล้วไหลไปใต้ แล้วไหลไปทางวันตกเกี้ยว (อ้อม) เวียงกุมกาม แม่น้ำนี้เป็นนครคูร (คูณ) เกี้ยวเมืองอันนี้ เป็นเขยยมังคละ (๔)ถ้วนห้า แม่น้ำอันนี้ไหลแต่ดอยลงมาขูร (ขุน) น้ำ ได้ชื่อว่าแม่ข่ำ ไหลเมือวันออกแล้วไหลเถียบ (เทียบ) ข้างแม่พิง (ปิง) ไปได้ชื่อว่าแม่ไทรต่อเท่าบัดนี้แล อันหนึ่งหนองใหญ่มีวันออกข้วยเหนือแห่งชัยภูมิได้ชื่อว่าอิสาน เป็นมังคละ

๒/๓๔. (๑)ถ้วนเจ็ดแล พระยางำเมือง พระยาร่วงสำแดงเหตุอันเป็นเขยยมังคละ ๗ ประการ แก่พระยามังรายดั่งนี้แล พระยามังรายคะนึงใจว่า สหายกูเจ้าพระยาทั้งสองมีคำรู้คำหลวก (ความรู้ความฉลาดยิ่ง) สัพพสิปปาสาตรเพต (สรรพศิลปศาสตรเพท) ลักขณะอันเป็นเขยยมังคละยิ่งนัก (๒)แท้ตาย สาตรเพต (ศาสตรเพท) อันกูรู้มีเท่าใด สหายกูทั้งสองก็รู้ดังกูขุประการดีหลี ว่าสันนี้ พระยามังรายก็ขวนพระยาทั้งสองไปเลียบดูที่จักขุดคี (ดู) เวียงทั้งสี่ด้านกับที่จักก่อปราการเวียงชุแห่ง (๓)ทั้งที่จักควรแปลงประดู แล้วพระยาทั้งสามเอากันมานั่งอยู่หนอิสาน พระยามังรายก็ห้อพระยาทั้งสองกินแกมแล้วก็เลี้ยงดูรี้พลสกลเสนาแห่งเจ้าพระยาทั้งสองห้ออิ่มด้วยข้าวน้ำขันปลาอาหาร (๔)พร้อมขุดนแล้ว เจ้าพระยาทั้งสองห้อแต่งเครื่องบริกรรมปูชาเทวดาทั้งหลายฝูงรักษาเมืองกระทำบริกรรมปูชาแต่งเป็น ๓ โกฏฐา ปูชาชัยภูมิอันจักตั้งหอนอน โกฏฐาถ้วน ๓ ปูชาเสื้อเมืองที่

[illegible]

[illegible]

๒/๓๔. (๑)พระยาหนูเผือกอยู่กลางเวียง โกฏฐา ๑ แปลงเป็น ๔ ส่วน ไปบูชาที่จักแปลงประตู ๔ แห่ง เจ้าพระยามังรายห้อเสนาอามาตย์ผู้สลาด (ฉลาด) ด้วยราชกิจการแต่งก่อเวียก (ทำงาน) ทั้งหลายพันห้าหมื่นคน ห้อเวียกที่ชัยภูมิ ห้อสร้างแปลงราช (๒)มนเทียร หอนอน ราชวังคุ้มน้อยโรงคัน (ที่อยู่) เล่มสาง (ยุ้งข้าว) โรงช้างโรงม้าสรรพกิจอันควรเวียกในคุ้มน้อยชุประการ ยังก่อเวียกห้าหมื่นคน ห้อเขาคา (เตรียม) ขุดคี (ขุด) ก่อปราการเวียงทั้ง ๔ ด้าน ห้อตาแรกแปลงเขิน (เขื่อน) (๓)ประตูหอดั้งหอเรือห้อพร้อมชุอัน เจ้ามังรายห้อแต่งหมู่ขุมก่อเวียกทั้งหลาย สร้างแปลงสรบครบพร้อมแล้วชุประการ ก่อแรกตั้งราชมนเทียรคุ้มน้อยขุดคี ก่อปราการกำแพงเวียง (๔)ทั้งมวลในศักราช ๖๕๘ ตัว ปีรวายสัน เดือน ๘ เพ็งเม็งวันฤกษ์ ๑๖ ตัว ยามแตรจักใกล้รุ่ง ไทยลัคนาในมีนอาโปราศี ห้อตั้งแรกสร้างแปลงสัพพะทั้งมวลแรกขุดคีก่อปราการเวียงหนอิสานก่อขะหวัด (กระหวัด)

๒/๓๖. (๑)ไปหนหักขิณะแวดลวดตั้ง ๔ ด้าน ห้อพร้อมบ่ก่อนบ่รุนกัน แรกตั้งกาดเชียงใหม่ก็ขณะยามเดียวนั้น เจ้าพระยาทั้ง ๓ ก็ห้อช่างแต่งพลีกรรมเป็น ๖ โกฏฐา อังคาสราธนาเทวดาทั้งหลายมาอยู่รักษาชัยภูมิ คือท่านกลางเวียง (๒)และประตูทั้ง ๔ วันนั้นแล เจ้าพระยาทั้งสามพร้อมกันสร้างเวียงหาดท้าวปราการคุ้มน้อยราชมนเทียรสัพพะทั้งมวลนานได้ ๔ เดือน จึงแล้วบัวระบวร (ครบ) ชุประการ เจ้าพระยามังรายก็ห้อเล่นมโห (๓)รสพ ๓ วัน ๓ คืน เสนาโยธาและคนกระทำการก่อเวียกทั้งหลายด้วยข้าวเหล้าขึ้นปลาอาหารชุคน พระยาทั้งสามก็เบิกนามเมืองว่า นบพพบุรีสรีนครเชียงใหม่ และในลอมอัน (๔)เป็นชัยภูมิตั้งหอนอนกวมที่นั้นลวดปรากฏว่า ราชวังหอคำ ต่อเท่าบัดนี้แล พระยางำเมืองพระยาร่วงก็สั่งอำลาพระยามังราย-อันเป็นสหายแห่งตนแล้ว ต่างตนก็ต่าง

[illegible]

[illegible]

๒/๓๗. (๑)เมือสู่เมืองแห่งตนวันนั้นแล นครปฏิสงฺขุรณ์ สมตฺตํ ที่นี้จักจาด้วยพระยายีบาไปอยู่กับพระยาเบิกผู้เป็นลูกยังเมืองเขลางนคร แล้วพระยามังรายก็แต่งคนเป็นอุปนิกขิตฟังรหัสพระยาบา (๒)แต่ปีเต่าสง้ามาเถิงปีรวายสันได้ ๑๔ ปี คนอุปนิขิตรู้เหตุแจ้งจึงมาไหว้สาบอกข่าวสารแก่พระยามังรายว่า พระยาบากับพระยาเบิกจักมาปล้นเอาเมืองหริภุญและเวียงกุมกาม และเวียงเชียงใหม่ห้อได้บ่ได้บ่ยอม ว่าสันนี้ดีลีและบัดนี้เข่ายังผังแต่ง (กำลังแต่ง) เอากันล่อม้ายิงกบธนู สีปืนน้อยปืนใหญ่หัดรี้พลโยธาชุ ๆ วัน ๆ บ่ขาดสายดีลี ขอเจ้าเหนือหัวจุงรีบแต่งห้างรี้พลโยธา (๔)ข้างม้าอยู่ถ้าตารบพระยายีบาพระยาเบิกดีชะแล เขาผัดว่า เดือน ๔ เพ็ง พระยาเบิกจักยกรี้พลเป็นหมู่หนาจักเข้าปล้นเอาเวียงเจ้าเหนือหัวห็อได้ ว่าอั้นดีลีตาย คนอุปนิขิตมารอดเดือนเจี่ยง (เดือน ๑๑ ใต้) แรม ๑๐ ค่ำ เจ้ามัง-

๒/๓๘. (๑)รายรู้ข่าวสารคำอันนั้น บังเกิดสุรภาวะลุกขึ้นตบมือ ๓ ที กล่าวสีหนาทองอาจว่า ปางนี้กูจักได้ประจญแพ้ข้าเสิกแท้แล ว่าอั้นแล้ว เจ้าพระยามังรายจึงห้อตีกลองร้องป่าว ห้อสรบ (พบ)หมู่รี้พลชุประการแล้วห้อตระหมวร (รวบรวม) เอาหมู่รี้ (๒)พลทั้งหลายมาพร้อมชุคนแล้ว ห้อราชทานรางวัลทั้งเบี้ยเงินแก่เขาห้อเป็นกำลัง ในขณะนั้นเจ้ามังรายยอ (ยก) เครื่องตู ได้สองแสนสี่หมื่นห้าพันเครื่องแล้ว เจ้าพระยามังรายก็ใช้ไปห้อบอกข่าวสารแก่ (๓)ลูกตน เจ้าขุนครามในเมืองเชียงรายชุอันว่า เบียะห้อลูกกูป่าวขุนเมืองทั้งหลายแต่งคาข้างม้าคนเสิกทั้งมวลห้อพร้อมแล้ว ห้อลูกแต่งเป็นสองหมู่ หมู่หนึ่งห้อมาตั้งทัพอยู่ภายวันตกเวียง จุ่มดินดอย (๔)ค่ำ ตา (เตรียม) ต้อนรบหมู่หัวหน้าพระยาเบิก หมู่หนึ่งห้อมาทัง (ทาง)วันออกแม่ฟิงพ่อง ไปหาเวียงละพูรตาตัดสายหลังพระยาเบิก ว่าสันนี้ เจ้าขุนครามได้ยินคำพ่อตนใช้มาสันนั้น ก็รีบป่าวสกลเสนาโยธาทั้งหลายห้อมาพร้อม

๒/๓๙. (๑)ขุบ้านขุเมืองเจ้าขุนครามยังเครื่อง ปางนั้นได้ ๕๑๘๐๐๐ เครื่องแท้เนอ เมืองเชียงรายขับลูกพันนา ได้แถม ๒๐๔๐๐๐ เครื่อง ลอมทั้งมวลเป็น ๗๑๒๐๐๐ (น่าจะเป็น ๗๒๒๐๐๐) เครื่อง เจ้าขุนครามแต่งเป็น ๒ หมู่ หมู่หนึ่งห้อเจ้าเมืองฝางถือพล ๑๕๐, (๒)๐๐๐ เครื่อง ห้อไปตั้งทัพอยู่วันตกข้วยใต้เวียงกุมกามจิ่มตีนดอยคำตามคำพ่อตน เจ้าขุนครามถือพล ๕๗๒๐๐๐ เครื่องมาทัง (ทาง) วันออกแม่ฟิงเถิงประเทศที่หนึ่ง เจ้าขุนครามก็ห้อตั้งอยู่ที่นั้นยามกอง แ (๓)ลง เจ้าขุนครามขึ้นอยู่หอเย็น (หอคอย) ผ่อดูรี้พลทั้ง ๔ ทิศสุดข่วผ่อ ก็มีที่สุดแห่งโยธารี้พลคนเสิกแห่งตนได้ในที่นั้นลวดได้ชื่อว่า เช่นผ่อ มาต่อเท่าบัดนี้แล เจ้าตั้งทัพจักดานอนที่นั้น (๔)เสวยข้าวแลงแล้วจึ่งเอาข้าแก้วข้าหานอันขันเอาขิวิตอาสาต่างเจ้าพุ้นพันหนึ่ง ส่วนว่าตนเจ้าก็ขี่ช้างแก้วเขยยมังคละ มีพลหานพันนั้นเป็นบริวารเข้ามาไหว้พ่อตน คือพระยามังรายในเวียงเชียงใหม่

๒/๔๐. (๑)ว่าเหนือหัวห้อไปบอกแก่ข้าว่า พระยาเบิกถือพลขึ้นมา ว่าสันนี้ ข้าก็แต่งพลเสิกเป็น ๒ หมู่ ตามอาญาเจ้าเหนือหัวขุประการ หมู่หนึ่งก็ห้อขุนเมืองฝางถือพลพุ้นหนึ่ง ๕๐๐๐๐ มาทางวันตก ห้อตั้งทัพอยู่ดินดอยคำภายฟาก (๒)ฟิงเบื้องวันออก ข้าถือพลมาพุ้น ๕๗๒๐๐๐ จักไปรักษาพระมหาธาตุเจ้ายังหริภุญชะและ บัดนี้ข้าเท่าขอพรแก่พ่อเป็นเจ้า อย่าได้เคดจิออกจากเวียง ขอจุ่งเสวยสุขในราชมนเทียร (๓)แห่งตน เท่าแต่งเสนาสุรโยธาทั้งหลายระวังในเวียงห้อมั่นคง อย่าห้อลืมสติวางเครื่องไว้สักคน ห้อบังเกิดสุรภาวะขุคน แต่เจ้าพระยามังรายได้ยินคำเจ้าขุนครามลูก (๔)แห่งตนกล่าวพลเสิกยินจำเริญใจนัก กล่าวว่า เจ้าลูกรักคิดนั้น พ่อก็หากแต่งรี้พลชาวเชียงใหม่พุ้นแสนหกหมื่นเครื่อง จักไว้ห้อรักษาเวียงทั้งสามแห่งและแห่งและ ๕ หมื่นเครื่องแล้วยังพลพุ้น

[illegible]

[illegible]

๒/๔๑. (๑)หมื่นหนึ่ง จักแต่งห้อขุดคี (คู) รั้วน่างมาต่อเวียง ขียงใหม่เถิงหัวกาดเชียงใหม่เบื้องวันตก ภายวันออกเอาแม่ฟิงเป็นคี (คู) ห้อรักษาเวียงทั้งสอง คือเวียงเชียงใหม่ เวียงกุมกามดีแล้ว ส่วนตนพ่อจักขี่ช้างแก้วตัวชื่อ เพชยพล่กับหมู่ช้างหานทั้งหลาย (๒)ตัวแกล้วสู้ขนสงครามพุ้น ๕๐๐ ตัว กับหมู่ม้าดีพุ้น ๗๐๐๐ ตัว กับรี้พลแสนหนึ่ง พ่อจักห้อพลหมู่นี้ออกสู้พลพระยาเบิกล่องไป ส่วนเจ้าลูกรักพ่อจุ่งยุ (ลวง) พลเสกขึ้นมาเกล้า (ประจัญบาน) รบพระยาพ่อลูกเอาห้อ (๓)อย่าปล่อยสักคน เจ้าขุนครามผู้ลูกว่า คำอันเจ้าเหนือหัวมีอาญานั้นขอบการเสกอันเจ้าเหนือหัวสอนตูข้านั้นแท้แล แม้ขาพ่อลูก(สองพ่อลูก) หากลวดไปเถิงนครเขลางก็ดี เถิงโยธิยาก็ดีข้าจักเอาพลไปตาม (๔)ตัวห้อได้ บ่ได้บ่ยอมชะและ เจ้าขุนครามไหว้พ่อตนสันนี้ เจ้ามังรายได้ลูกตนจาพลเสกชุอัน เจ้าก็ยินดีในคำอันนั้นยิ่งนัก จึ่งปงปัน (ให้) แก้วแสงอันเป็นมังคละ ชัยชนะศัตรู กับเงินคำของรางวัลแก่ลูกตนมากนัก กับ-

๒/๔๒. (๑)ดาบสรีกันไชเถี่ยนหนึ่ง (เล่มหนึ่ง) อันเป็นโปราณชัดดามังคละแด่เช่นลาวะจังกราช มามีเตชะมากนักครั้นเอาออกปัดเมื่อใดหัวใจรี้พลสุรโยธาหากบังเกิดสุรภาวะกล้าหาญชุคน ด้วยอานุภาวะแห่งดาบเถี่ยนนั้นแล เจ้าขุน (๒)ครามก็สั่งอำลาพ่อแห่งตน เข้าไปหาหมู่รี้พลแห่งตนทั้งคืน ในรวายตรีคืนรุ่งแล้วเจ้าก็เอารี้พลล่องไปด้วยลำดับเถิงทางยั้นได ยามนั้นคนใช้หมู่ไปช่ำ (ช้ำ) เสกเข้ามาไหว้เจ้าขุนครามว่า พระยา (๓)บา ผู้พ่อบ่มา เท่าแต่พระยาเบิกผู้ลูก ถือพลมาดูมากหลายนัก บัดนี้หมู่หัวหานตั้งอยู่เวียงเชียงทอง หมู่หลังยังผ้งมา (กำลังมา) นักหนา ว่าสันนี้ เจ้าขุนครามก็เอารี้พลไปไล่เทียบหมู่ข้าเสกเมือภายหลัง (๔)เจ้าเอาช้างม้ารี้พลโยธาแห่งตนไปสกัดหลังข้าเสกได้แล้ว เจ้าก็ยกตามหลังข้าเสกเข้ามาเถิงเชียงทองแทนคราวพระยาเบิกในคืนนั้น พระยาเบิกน้องเชียงเครื่อง รุ่งเข้าเอารี้พลมาล้อมเวียงกุมกาม เจ้าขุน

๒/๔๓. (๑)คามก็เอารี้พลเข้าขึ้นมาเถิงที่หนึ่งภายใต้เวียงกุมกาม คอม (ใกล้) เที่ยงคืนมืดนัก ลวดหยุดพักยั้งรี้พลนอน ที่นั้นลวดได้ชื่อว่า ค่ำคืน มาต่อเท่าบัดนี้แล เมื่อนั้นเจ้าขุนคามจึ่งใช้ ขุนมาพุรพันตัวม้า ห้อมาบอกแก่เจ้า (๒)เมืองฝางเชิงถือพลอยู่ดินดอยคำนั้นว่า ในคืนนี้ยามจักใกล้รุ่ง ห้อเจ้าเมืองฝางถือพลเสิกติดหมู่หัวหน้าพระยาเบิก อย่าห้อเมื่อเถิงเมืองเชียงใหม่คันได้ยินติดเสิก ดูก็จักยู้ขึ้นหา (๓)เถิงยามตูดเข้าเจ้าขุนคาม จึ่งยอพลเสิกเข้ามาสู่กุมกาม หมู่รี้พลพระยาเบิกได้ยินเสียงกลองชัยกุลลาภาค้องโยงมีนั้นนัก เขาจึ่งแล่นไปไหว้พระยาเบิก บอก (๔)อาการขุอันว่า ภายหน้าก็เสิกเสี้ยงนั้นนักสันนี้ รอยว่าพระยามังรายยอพลเสิกออกจากเวียงไปวกหลังเราหมู่หนึ่ง ห้อไปผ่าตัดหมู่หัวหน้ายู้ล่องมาประทบกันบ่อย่า ชะแล ว่าอั้น พระยาเบิกได้ยินคำอันนั้น จึงห้อป่าว

๒/๔๔. (๑)หมู่รี้พลฝูงเป็นหัวหน้า สูจุ่งรบหมู่เสิกอันมาตัดหมู่หัวหน้าเราห้อแพ้ ส่วนตนกูจักอว่ายหน้าคืนรบหมู่ข้าเสิกมาทางภายหลังชะแล พระยาเบิกก็พิกหน้าชามาทางวันตก ก็ได้ต้องหมู่พลเสิกหมู่เจ้าพระยาคาม ภายวันตกช้วย (๒)ใต้เวียงกุมกาม เมื่อนั้นเจ้าขุนเมืองฝางเมืองเชริงขันอาสาต่อเจ้าพระยาคามว่า เผือข้าทั้งสองขอรบพระยาเบิกผู้มีเสตฉัตร (เสตฉัตร) นี้ชะแลว่าอั้น ขอเจ้าเหนือหัวจุ่งลองเอาเผือข้าทั้งสองเถอะ เมื่อนั้น (๓)เจ้าพระยาคามว่า หมู่เสิกพระยาเบิกดูมากหลายนักงาเรียงงามาตีหลีตายหมู่เสิกเผือเจ้าบ่เท่าเขา ผิเขือเจ้าจักชนอาสาขอรบแท้ กูจักแต่งพลเสิกห้อแก่เขือเจ้าสันนี้ ขุนเมือง เจียง (เชียง) (๔)ของจุ่งแยกเป็นปีกขวา ขุนเมืองเชริงเป็นปีกซ้ายเขือเจ้าจุ่งป่าวรี้พลห้อใส่ใจขันอาสาชุดน ห้อตั้งหมู่กวมปีกกาไว้ ห้อขุนเมืองฝาก (ฝาง) ยู้ล่องมาหาเรา ส่วนตนเราจักถือพลเสิกขาวเชียงใหม่ฝูงใจกล้า (๕)หาญใช้ช้างเข้าสู้ขนพระยาเบิกยู้ขึ้นคันยู้พลุดิดเขือกอมปีกกาแล้ว ขุนเมืองฝางก็ห้อยู้ล่องเป็นดังว่านั้นเถลาขนฝูงขุนม้า ห้อขันแทงเสิกชุดน ฝูงคนดินห้อเขาสั่นกองหน้าไม้ธนู ไล่เข้าฟันแทงชุดนเถอะ เจ้าพระยาครามแต่งรี้พลสันนี้แล้วก็ห้อสัญญารี้พลโคะ (เคาะ)

๒/๔๕. (๑) เมืองทั้งมวลหื้อรู้ชุคนเถอะ เมื่อนั้นพระยาก็สำแดงคำอันตั้งอาชญาไว้แก่อ้ายฟ้ายังกลางโรงหลวงให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายวันนั้นแล เมื่อนั้นอ้ายฟ้าได้โอกาสอันจักเภโทบาย มันมิความยินดีมากนัก อ้ายฟ้า (๒) ก็หื้อชัดประตูคุ้มพระยาขุแห่ง บ่อั้นอาจจักหื้อคนผู้ใดผู้หนึ่งเมือไหว้พระยาได้สักคนอยู่อ้ายฟ้า ทางอ้ายฟ้าเภโทบายหั้นแล อ้ายฟ้ากระทำเภโทบาย เหตุอันบ่หื้อชาวบ้านชาวเมือง (๓) หริภุญชัยมิใจยินดีด้วยพระยาบา มิหลายประการนัก อันกิจจัตตนใดเป็นว่า เจ้าอ้ายฟ้าแต่งเอาสินส่วยไร่มากนัก ชาวบ้านชาวเมืองมาอึดครางมากนัก เท่าอ้ายฟ้าว่าหากเป็น (๔) แต่พระยาเจ้าหื้อกระทำตายสูอย่าคราง เอามาตวงได้ ว่าอั้น หากเกิดแต่พระยายิบาหื้อขึ้นเอาสินส่วยไร่ ค่าไร่ค่านา เขาเที่ยงบ่ได้เอา ก็เอาออกหื้อเท่าอ้ายฟ้าหั้นแล อ้ายฟ้าข้ำอุบายไหว้พระยาว่า ข้าหื้อเสี่ยงเสียบดู

๒/๔๖. (๑) บ้านเมืองเจ้าเหนือหัวขุแห่งขุพันไร่พันนา ข้าวกล้าดีบ่ดีหื้อรู้ ว่าอั้น ข้าพันนาหวร กับพูคาลุ่มเหมืองฝายบ่ดีข้าวตายแดดมากนัก ดั่งข้าจักขุดร่องน้ำอันหนึ่งเหนือฟากแม่ฟิงกล้ำวันออก หื้อเป็นแม่น้ำแผวออกมาพันนาเชียงเรือ มา (๒) ต่อแม่ควงชาวเมืองหื้อหาชาวบ้านชาวเมืองแปลงฝายเอาน้ำเข้าเป็นฤาชา พระยาบาว่า สันใดจักดีบอกกล่าวขุนฟ้าแล ว่าอั้น เถิงเมื่อฤดูร้อนขุนเป็นดินไฟออก อ้ายฟ้าก็ป่าวชาวเมืองทั้งหลายมา (๓) ขุดหื้อเป็นเหมืองไปต่อเอาน้ำแม่ฟิงเหนือสบแม่แตงฝ่ายวันออกล่วงมายาวหมื่นเจ็ดพันวา คนทั้งหลายมาขุดเหมืองอันนั้นเป็นร้อนไหม้ลำบากมากนัก มาอึดมาคราง เผ่าฟ้าว่าบ่เป็นแต่กูนา พระยา (๔) เจ้าหากหื้อขุดตาย สูอย่าคราง อ้ายก็ยอมจำขุดต่อเท่าเสี่ยงฤดูร้อน คนทั้งหลายครางว่า เราขุดเหมืองปางนี้ แข็งนักแล ว่าอั้น ลวดได้ชื่อว่า เหมืองแข็ง ว่าอั้น ถัดกาลยามนั้น คนก็ขึ้นมื้อเป็นหมู่ แห่เจ้าพระยาบาแล มื้อไหน

47 [illegible]

48 [illegible]

๒/๔๗. (๑)มากนักแล้ว ที่อเล่นมโหรสพยังหน้าทรายขุนพู ๓ วัน ๓ คืน ที่ออาสนา ๓ อันริมฝั่งแม่ขุนพู พระยาทั้ง ๓ นั่งอิงฝั่งน้ำแม่ขุนพู ดูเพื่นเล่นมโหรสพ ทั้นแล พระยางำเมืองบูชาสะกานด้วยเครื่องทั้งหลาย แก่พระยาทั้งมวลหลายยิ่งนัก แล้วพระยามังรายก็ตั้ง (๒)ปฏิญาณตั้งสัจจะต่อกันว่า แต่นี้ไปเมือหน้า เราทั้ง ๓ พระยานี้ จุ่งที่อมีความสัตย์ความซื่อต่อกันตราบต่อเท่าเลี้ยงชีวิตชุคน ผู้ใดคำปากว่ารักใจบ่ซื่อจงกระทำร้ายแก่ท่านจุ่งที่อมันผู้นั้นฉิบ (๓)หายจากราชสัมบัติดี ด้วยกังวลอันตรายต่าง ๆ เถอะ ว่าอั้นแล้วก็เอามีดมีคำแทงมือกันชุคนเอาเลือดใส่แพงอยาสู่กันกิน กระทำที่อเป็นมิตรสนิทติดต่อกับด้วยกันชุคนในน้ำแม่ขุน (๔)พูทั้นแล แม่น้ำนั้นแลคนทั้งหลายลวดเรียกว่า แม่อิง ต่อเท่าบัดนี้แล พระยามังรายก็สั่งอำลาพระยาทั้ง ๒ แล้ว เมือสู่เมืองคนเสวยราชสัมบัติดีด้วยสุขในเมืองเชียงรายวันนั้นแล เมื่อนั้นบาทท้าวร่วงก็เมือเอาเมียเก่าลูกเต้าล้วน

๒/๔๘. (๑)คือ ๔๔๐,๐๐๐ เมียมาที่อเป็นสินสะมาแก่พระยางำเมือง กับพระยาร่วงมีความรักยิ่งนักกว่าเก่าท้าว ก็จำนำไปสอนศาสตรศิลปอาคมแก่พระยางำเมืองในวังน้ำแม่อิงที่หนึ่ง ทังวังที่นั้นปรากฏว่า วังคำ ภายลุนเรียกว่า วันกลำ (๒)ต่อเท่าบัดนี้แล ที่นี้จักจาเถิงอ้ายฟ้าอาสาต่อเจ้าพระยามังรายมาปองกระทำเภโทบายในเมืองหริภุญชัย ในปีกาบเส็ดเถิงปีล้วงไส้ ศักราชได้ ๖๔๓ ตัว ได้ ๗ ปี จึงบัวระมวลใน (๓)กิจ ความมักอ้ายฟ้ากระทำเภโทบายในหว่าง ๗ ปีนั้นมีดังนี้ อ้ายฟ้ามาฝากตัวอยู่กับพระยายีบาหัวทีนั้น มันแสร้งกระทำถูกใจพระยาเสนาอามาตย์ และประชาราษฎร์บ้านเมืองทั้งหลาย พระยามาถามอ้ายฟ้าว่า (๔)เมือขุนฟ้าอยู่เชียงรายเจ้ามังรายปลูกที่อท่านเป็นชื่อฤา อ้ายฟ้าไหว้ว่า มังรายที่อข้าเป็นขุนต่างใจไว้ที่อข้าพิจารณาได้ถ้อยคัดคำ ขับเอาสินส่วยไร่นาค่ำซุเยิงแลว่าอั้น พระยายีบาก็ตั้งอ้ายฟ้าไว้ในฐานันดรที่ ๑

๒/๔๙. (๑)พิจารณาถ้อยคำกับหื้อเอาเสวยส่วยไร่ค่าไร่ค่านาชุเยิงหันแล เมื่อหัวหีนั้นมันตัดคำก็ชอบสุดติมนะ ชุต่อขับเอาส่วยไร่ค่านาก็ค่อยขับเอา บ่หื้อแก่ไพร่ไททั้งมวลสักอัน ค่าไร่ค่านาที่ใดเต็มมันก็หื้อลงหื้อผ่อนเสียเอาหวน (๒)พอกระทำสันนี้ได้ ๒ ปี ๓ ปีอยู่บ่นานเท่าใด มันคะนึงว่าหีนี้ควรกูกระทำเภโทบายแลว่าอั้น อ้ายฟ้าจึงไหว้พระยาว่า ในเมืองหริภุญชัยเป็นเมืองอันมีเตชะอานุภาพอำนาจอาชญามาก (๓)ดีหลี เท่าบัดนี้ผู้ข้าหันไพร่ไทยชาวบ้านชาวเมือง ผู้น้อยบ่ควรปากด้วยเหนือหัว เขามีถ้อยคำเยิงใด ก็เข้ามาไหว้เจ้าเหนือหัวหื้อเคืองพระราชหฤทัย อันหนึ่งบ้านเมืองเจ้าเหนือหัวกว้าง (๔)ขวางมากนักได้ส่วยไร่ค่าไร่ค่านา อันจักเข้าราชโกฏเป็นอันน้อยนัก ไร่นาในเมืองเชียงรายโพ้นเป็นเมืองน้อยเปล่าตาย มีเตชะอานุภาพเข้มแข็งนัก ไพร่ไทยผู้น้อยมีคำเยิงใด บ่ห่อนจักปากด้วยใจ

๒/๕๐. (๑)เจ้าพระยามังราย เท่ามาถึงดูข้าก็หากแล้ว อาชญาเจ้ามังรายตั้งไว้กับดูข้าชุอัน ส่วนเจ้าพระยามังรายเท่าเสวยราชสัมบัติหื้ออยู่เป็นสุขแล อันหนึ่งด้วยส่วยไร่ค่านาได้มาพำเพ็ญเต็มฉางมากนักดีหลีตาย พระ (๒)ยายิบาได้ยินคำอ้ายฟ้าไหว้ว่า สาสา ก็หลงด้วยอ้ายฟ้า จึ่งกล่าวคำสีหนาทว่าดังนี้ บ้านเมืองกูใหญ่กว้างขวางมากนัก มีเตชะฤทธิ-อาชญาเท่าเมืองเชียงรายตาย พ้อยได้ (๓)สินส่วยไร่ค่าไร่ค่านาน้อยสันนี้ บ่ควรว่าอั้น จึงว่า แต่นี้ไปกูก็ไว้อาชญาแก่ขุนฟ้าหื้อพิจารณาชุอัน อย่าให้รอดหูกูสันใด จักได้สินส่วยไร่ค่าไร่ค่านามาเต็มเล่ม (๔)เต็มฉางบ่กว่าขุนฟ้าแล ว่าอั้นตาย อ้ายฟ้าจึงไหว้พระยายิบาว่า ขอเจ้าเหนือหัวสำแดงคำอันตั้งอาชญาไว้แก่ข้า ในท่ามกลางที่ชุมนุมหื้อปรากฏแก่ข้าไทยเจ้าเหนือหัวกับชาวบ้านชาว

๒/๔๑. (๑)แปดหมื่นคนชุมื้อ ขึ้นมาเป็นอะหมอก่อเวียกชุพันนา และมีห้าหมื่นคนชุมื้อ อ้ายฟ้าหื้อเสี้ยงฤดูร้อน ๔ เดือนคอมแล้ว ชื่อว่า เหมืองแขง ภายลูนเข่นเจ้าก็อนา จึ่งแปรชื่อว่า เหมืองแก้ว ต่อเท่าบัดนี้แล ถัดนั้นอ้ายฟ้าอุบายไหว้พระยาว่า (๒)เมืองเชียงราย เมืองน้อย พระยาเมืองน้อยยังสร้างเรือนหลังใหญ่อยู่นา เจ้าเหนือหัวเป็นพระยาใหญ่ หลังใหญ่หลังงามอยู่และข้าหากจักอาสาแปลงหื้อเจ้าเหนือหัวได้อยู่ได้ทรง ชะและว่าอั้น พระยาบาว่า (๓)สันใดกูจักได้อยู่ทรงก็บ่กว่าอ้ายฟ้าแลว่าอั้น เถิงเมื่อเดือน ๑๑-๑๒ ข้าวสร้างต้นสร้างกอเต็มท่ง อ้ายฟ้าแต่งหื้อก่อเวียกเขาไปฟันเอาไม้เสาเรือนยังดอย มีไม้หมากคำ พันนา เชียงเรือได้แล้ว อ้าย (๔)ฟ้าก็หื้อลากเสาเรือนผูกเค้าผูกปลาย หื้อเสกลวงขวางหลุดต้นข้าวขาวเวียงเสียมากนัก เจ้าข้าวน้อยใจร้องไห้เข้ามาสู่อ้ายฟ้าว่า ตูข้าฉิบหายตายอยากข้าวร้ายเสียแล ว่าอั้น อ้ายฟ้าว่า บ่เป็นแต่

๒/๔๒. (๑)กูนา พระยาเจ้าหื้อกระทำสันนี้ตาย เจ้าเมืองเขาน้อยใจมากนักว่า แต่ก่อนพระยาเจ้าเราบ่ห่อนหื้อกระทำสันนี้ พระยาเจ้าเราพ้อยมากระทำผิดคลองหื้อฉิบหายสันนี้หนอ เราบ่เพิงยินดีด้วยพระยาตนนี้แล ว่าอั้น ภายหน้า (๒)แต่นั้นสันใดจักแพ้ใจไพร่ไทยชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลายบ่ยินดีในพระยาบา เฒ่าฟ้าจงกระทำขุเยิง เมื่อไพร่ไทยทุกข์ร้อนใจมากบ่ยินดีด้วยพระยาสักหน่อยดังอั้น ดีนั้นเฒ่าฟ้าแสร้งมาจาเซิ่ง (๓)ชาวเมืองทั้งหลายว่า พระยามังรายบ่ห่อนกระทำสันนี้ มีกว้างขวาง กรุณาไพร่ไทยชาวบ้านชาวเมืองมากนัก บ่กระทำแสบไภไหม้ใจผู้ใดสักคน ดีนักแก่ดีหลีตาย เท่าว่าพระยามังรายฟังคำ (๔)ส่อบ่พิจารณาลวดขับหนีตายว่าอั้น มันอยู่ว่าสันนี้บ่ขาดสาย ไพร่ไทยชาวบ้านชาวเมืองได้ยินข่าวว่า พระยามังรายดีนัก เขาจาอ้ายฟ้าว่า ตูข้าปรารถนาใคร่ได้เจ้าพระยามังรายมาเป็นเจ้าแก่ตูข้านักแล

53 [illegible]

54 [illegible]

55 [illegible]

๒/๔๓. (๑)ว่าอั้น ถัดนั้นเสนาอามาตย์ไพร่ไทยชุดนั้นแล เหตุว่าเสนาอามาตย์ไพร่ไทยทั้งหลายมีปรยา (ปัญญา) อันทุ่นช้า เขาใส่ใจว่าเป็นแต่พระยาบาทีอกระทำ บ่รู้ว่าอ้ายฟ้ากระทำร้ายเภโทบาย หื้อใจเขาแตกจากพระยาบา ในขณะยาม (๒)นั้น เฒ่าฟ้ารู้ใจชาวเมืองใคร่ได้พระยามังรายมาเป็นเจ้าแก่เขาในเมืองหริภุญชัยสันนั้น ความปรารถนาเฒ่าฟ้ามวรจึ่งมีหนังสือใส่มือผู้ใช้ รีบขึ้นเมือไหว้เจ้าพระยามังรายว่า (๓)ข้าพระบาท เฒ่าฟ้า ไปกระทำเภโทบายได้ ๗ ปี บัดนี้ก็สมฤทธิดั่งความปรารถนาชุประการแล้ว ขอราธนาเจ้าเหนือหัวยกรี้พลเสด็จลงไปรับด้วยรีบแต่ว่าสันนี้ ก็มีวันนั้นแล ราชวัสปฐมำ (๔)นิฏฐิตำ สรเด็ฒแล้ววัน ๑ แก่ข้าแลเจ้าเทย

๒/๔๔. (๑)ตำนานสิบห้าราชวงศ์ มีสร้างโบสถ์และหอธรรม จุฬศักราชได้ ๑๒๔๑ ตัว มีกัดเปล้า สรเด็ฒเข้ามาเดือนยี่แรม ๓ ค่ำ พร่ำว่าได้วัน ๑ แก่ข้าแล เจ้าเทย

(จบผูกที่ ๒)